שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

עין משפט נר מצוה

פא א ב ג מיי' פי"ז מהל' מכירה הל' ט ופי"ד מהל' זכייה ומתנה הל' ט סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רפח סעיף כ:

פב ד מיי' פי"ז מהל' מכירה הל' י ופי"ד מהל' זכייה ומתנה הל' ט וע"ש בהשגות וכ"מ סמג שם טוש"ע שם סעיף ה וסי' רמג סעיף כג:

פג ה מיי' פי"ז מהלכות מכירה הלכה י:

פד ו מיי' פ"ז מהלכות מעילה הל' ג טוש"ע ח"מ סי' כי סעיף ח וסי' קפב סעיף ח בהגה"ס:

פה ז מיי' פ"ב מהלכות מיכל ומשק הל' כח סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכד סעיף ט:

פו ח מיי' פ"ה מהל' גירושין הל' ח סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סי' קלט סעיף ח:

מוסף רש"י

אין לי אלא ידו. אין לי שיתחייב כפל אלא נוטל שלקחה בידו (לקמן נ:). גנבו חצירו וקרפיפו מנין. שאם נגנבה שם ונעל בפניה לגנבה מנין שקנתה לו אינו ומתחייב כפל (שם). אין שליח לדבר עבירה. אין שליח חייב שליח לדבר עבירה שיתחייב שולחו, אלא הרי הוא כעושה מעלה (קידושין מב:) אלא שליח מיחייב, ובכולה הוא דאמרינן ליה דברי תרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין (ב"ק נא:). נתגרשה האשה נשתחרר העבד. וקנו נכסים, חייבין לשלם. שדבר מתחלה הן חייבין אלא שאין לכם מה לשלם, שנכסי מלוג של אשה משועבדים לבעל לפירות ולירושה (שם פז:).

רבינו חננאל

אמר ריש לקיש משום אבא כהן ברדלא קטנה אין לה חצר ואין לה ד' אמות. ור' יוחנן משום ר' יוסי אמר יש לה פ' הא' דאמרי רבנן חצירו של אדם המשתמרת קנה לו שלא מדעתו וכן ד' אמות של אדם קונות לו בכל מקום הני מילי גדול תקינו ליה רבנן אבל לא לקטנה. ור' יוחנן אמר אפי' קטנה יש לה. ר' יוחנן אמר חצירה מכח ידה איתרבי כשם שיש לה יד וכל מה שיגיע לידה זכתה בו כך כל המגיע לחצירה זכתה בו. וריש לקיש אמר חצירה משום שליחות איתרבי כשם שאין שליחות לקטנה כך אין לה זכייה בחצר. איני והתניא אם המצא המצא בידו אין לי אלא שנמצאת בידו ממש נמצאת בחצירו או בגנו או בקרפיפו מנין שחייב כאילו בידו ממש נמצאת ת"ל המצא המצא מכל מקום הנה חצירו משום ידו איתרבי קשיא ליה לריש לקיש ואם תאמר גם משום שליחות נתרבה הא ק"ל אין שליח לדבר עבירה. פי אע"ג דאמרי' שלוחו של אדם כמותו וכל מה שעשה השליח באילו עשאו הני מילי בזולתי דבר עבירה אבל בדבר עבירה השליח חייב ולא השולחו וכיון שהחצר שלית בעלה הוא והוא שנמצאת הנגיבה בה אמאי מיחייב בעלה שהוא השולח.

מסורת הש"ס

ג) כתוס'. רש"ל. ב) [ניטין עז:]. ג) כ"ק סד: [לקמן נ: ניטין עז.]. ד) [קידושין מב: יב"מ]. ה) כ"ק פז.. ו) [ניטין עז.]. ז) [דכרים כד:]. ח) [ניטין סה.]. ט) [דכרים כד:]. י) [שמות יכ:]. כ) [קידושין מב:]. יא) [ויקרא כא]. יב) [סם יט:].

תורה אור השלם

1 אם המצא תמצא בידו הגנבה משור עד חמור עד שה חיים שנים ישלם: שמות כב ג

2 כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו:

דברים כד א

גליון הש"ם

גמ' רב סמא בר רקתא קמי' דרבינא משמי' דר' אע"ג בריה דר' אע"ג אמר. כ"ה נכ"ן: תוס' ד"ה ר"י ובו' אלמא שייך קנין ד' אמות בגנב. לא ובתי' לתנין דתנן לעפי' רק דתלה הוי כיל. אבל מה נקרא תלה לא שייך למילף דמה שסקנו לי חכמים הוי תלוה ונכנו הקנו לה ק' אמה ונמסון הקנו לה רק ד' אמות ועכ"ג:

הגהות הגר"א

[א] גמ' בעלמא. נ"ב נ' הרי"ף כשהה דעלמא:

רבינו חננאל (המשך)

ופריק רבינא אליבא דריש לקיש היכא אמרי' השולח פטור היכא דהשליח בר חיובא הוא אבל חצר דלאו בת חיובא היא מיחייב שולחה והוא בעל החצר. ואקשי' אי הכי האומר לעבד ולאשת איש צאו וגנבו דלאו בני חיובא נינהו כדתנן בפ' החובל להבירו העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב הן שחבלו באחרים פטורין הכי נמי דמיחייב שולחן. ופרקי' הני נמי בני חיובא נינהו דתנן נתגרשה האשה ונשתחרר העבד חייבין לשלם. בא רב סמא ופירק פירוק אחר ואמר כי אמרי' אין שליח לדבר עבירה כל היכא דאי בעי דשליח עביד אי בעי לא עביד אבל חצר דעל כורחה עבדה מיחייב שולחה. מאי איכא בין רבינא לרב סמא איכא בינייהו כהן שאמר לישראל לך קדש לי אשה גרושה או איש שאמר לאשה אקוף לי ראשו של קטן לרבינא ביון דתני לאו בני חיובא נינהו דאין ישראל מוזהר על הגרושה ולא אשה בהקפת הראש מיחייב שולחה. לרב סמא כיון דאי בעי עבדי אי בעי לא עבדי לא מיחייב ומתמהינן מי איכא מאן דאמר חצר לאו משום ידה איתרבי והתניא וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה. בידה אין לי אלא בידה ממש גגה חצירה וקרפיפה מנין שהנותן נט בהן כנותנו בידה הוא ת"ל ונתן מכל מקום. ואמרי' לענין נט כ"ע לא פליגי דחצר משום ידה איתרבי דהא קרא בהדיא כתיב.

רבי יוחנן אמר יש לה ד' אמות. מימה דלקמן מסיק משום דיליף מליאה מגבו [א]מלמא שייך קנין ד' אמות בגבו (ניטין דף עח: וסס ד"ה כ"י) קאמר ר"י קרוב לה אפילו מאה אמה ויכולה לשמרו הוי גבו וי"ל דבד' אמות שלה אפילו יכול לשמור כמוה מגושם וחוץ לד' אמות צריך שתוכל היא לשמרו: **ת"ל המצא המצא** ב"מ. וא"ת וניחא המצא תמצא כלל בידו פרט וכלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט וי"ל שדי ידו בין המצא תמצא וה"ל כלל ופרט וכלל כדאמרינן במרובה (כ"ק דף פד: וסס) כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכין זה לזה הטל פרט ביניהם וכן בסמוך גבי גבו דמרבה גגה מונתן בידה י"ל ושלחה חזר וכלל: **ואי** משום שליחות א"ב מצינו שליח לדבר עבירה. וא"ת מה צריך להוכיח מכח דאין שליח כו' אמאי לא מוכיח מדאתרבאי מוכיח דמרבה גגה וחצרה בידה להתגרש אפילו בעל כרחה או אפילו היא קטנה ואי מטעם שליחות לא היתה מתגרשת בעל כרחה ולא קטנה אבל הכא אי אפשר להוכיח מכח זה דאפילו בידו אינו קונה הגנבה בעל כרחו ולא אם הוא קטן:

אין שליח לדבר עבירה. כפ' האיש מקדש (קידושין דף מג.) איכא דיליף משמוטי חוץ דכתיב הוא ולא שלומו ואיכא דיליף משום דהוה ליה מעילה וטעיתה שני כתובים הבאים כאחד דיש שליח ואין מלמדין:

אשה ועבד בני חיובא נינהו. ואם תאמר והתנן פרק הכונס (כ"ק דף נט:) השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור ואמאי והא לאו בני חיובא נינהו וי"ל דהתם משום דלאו בני שליחות נינהו: **אי** בעי לא עביד. וא"ת והא דתנן (כ"ק דף עט. וסס) היה מושכו ויוצא [ומת בדרשות בעליס] פטור הגביהו [או הוציאו מרשות בעליס ומת] חייב ופרש"י נגשון אחד שאמר נגב לשומר שור אחד יש לי בבית פלוני קחנו והא עליו שומר חנם הוציאו השומר מרשות בעליס ומת חייב הנגב בהשיכת השומר ואמאי והא אי בעי לא עביד וי"ל כיון שאין השומר יודע שהוא גנוב הוה ליה כאילו דבעל כרחו מוחיב ליה: **דאמר** לישראל קדש לי אשה גרושה. וא"ת ואפי' אמר לכהן גמי וי"ל דכהן מקרי בר חיובא הוא ואם מקדשה לעצמו חייב אבל ישראל אע"ג דעובר משום לפני עור לא תתן מכשול כשמקדשה לכהן כיון דאי מקדשה לעצמו לא מיחייב לא מקרי בר חיובא וא"ת מאי נ"מ בין למ"ד שליח בר חיובא לא לקי על הקדושין לרבא דאמר בעשרה יוחסין (קידושין דף עח.) קידש אינו לוקה בעל לוקה וי"ל דכי בעל אח"כ לוקה אף על הקדושין כדמוכח בריש תמורה (דף ה: וסס) א"ל י"ל דאף לרבא נפקא מינה דאי יש שליחות אין מלין הקדושין ואי אין שליחות אין מלין הקדושין: **אקפי** לי קטן. וה"ה דהוה מלי למימר לקפי לי גדול אלא שהגדול לא ייח עצמו להקיף כדאמר פרק אלו הן הלוקין (מכות דף כ:) דאחד המקיף ואחד המקיף חייב ואע"ג דמוקי לה התם כי ניקף מסייע ליה בהדיה היינו משום דבעינן אחד לא לקי דהוה לאו שאין בו מעשה אבל הלאו עוכר לעולם (ועיין תוס' שבועות נ. ד"ה ועל הזקן ותוספות מזר מ: ד"ה ירא אלמא):

ילפינן

ס"ג כי תקון ליה רבנן כעלמא. כגון בסמטא שהוא רשות לכל אחד או בהה"ר או בגילוי רשות הרבים והיא הפקר לרבים למשון לתוכה הנריכין לגאת מן הדחק: **לא תקון ליה רבנן.** שהרי אין לאדם שם ד' אמות מיוחדות שהרבה מבריס יש לו בתוכה עומדים אצלו: **קטנה אין לה חצר.** אם זרק לה בעלה גט לתוך חצרה לא קנתה לה מצרה להתגרש בו וכן אם היתה עומדת בהר"ר וזרקו לה גט בחרבע אמותיה ואע"ג דגדולה מיגרשה כדתנן (ניטין דף עח.) הזורק גט לאשתו בתוך ביתה כו' היתה עומדת בהר"ר וזרקו לה קרוב לה מגורשת כו': **משום ידה אתרבאי.** לכתיב ונתן בידה[ז] וידה רשותה משמע כדכתיב (במדבר כא) ויקח את כל אחיו מידו: **כי היכי דאיכא לה יד.** דמשיולדעת לשמור את ניעה מגורשת דלא מיעבו לחמנא אלא שוטה דמשלחה והיא חוזרת: **משום שליחות איתרבאי.** מדרבי רחמנא שליחות לאדם כדתניא (קידושין דף מא.) ושלח מלמד שהאיש עושה שליח ושלחה מלמד שהאשה עושה שליח אתרבאי נמי מלה דהוא לה כשלוחה: **וכי היכי דשליחות ליכא לה.** דתנן[ח] שאין הקטן עושה שליח דכי כתיב שליחות בין בגיטין[ט] בין בקידושין[י] איכ כתיב בענין: **ידו.** אם המלא ממלא בידו: **גנו חצרו וקרפיפו מנין.** שאם נכנסה שם ונעל בפניה לגנובה שהוא חייב: **א"כ מצינו חוכה שליחות לדבר עבירה.** לומר שלוחו כמותו וחייב השולח כמעשה השליח: **וקי"ל.** בקידושין בפ"ב (דף מב:): **כר חיובא הוא.** שאף הוא מוהיר על הדבר התם פטור השולח דאמרינן ליה דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ולא היה לו לעשות[כ]: **דלאו בני חיובא נינהו.** לאלם כדתנן הם שאכלו באחרים פטורין (כ"ק פז.): **דאי כבי עביד.** אם השליחות: **וקדש לי אשה גרושה.** ומשמע קידושין עובר משום לא יקחו[כא]: אשה אינה באזהרת לא תקיפו[כב] לפי שאינה בכל תשמיש פאת זקנך כדאמר בקידושין (ד' לה:) והמקיף את הקטן חייב שהמקיף באזהרה כניקף דכתיב לא תקיפו אחד הניקף ואחד המקיף בנמסס נמס' [מזר] (דף מ:). וקטן דנקט משום דסתמא גדול לא שכיח לאקופי בפשיטה: **תלמוד לומר ונתן מכל מקום.** מדלא כתיב וידה יתנהו דרוש ונתן אוכתב לה ונתן אלמא משום ידה אתרבאי דאי משום שליחות הא כבר כתיבא הכא כדתניא (ושלח) [ושלחה] מלמד שהאשה עושה שליח בקידושין בפרק ב' (דף מא.):

ילפינן

[א] בעלמא בשדה דבעל הבית לא תקינו ליה רבנן ואע"ג דזכה ליה רחמנא בגוה כי זכה ליה רחמנא להלוכי בה ולנקוטי פיאה למיהוי חצירו לא זכה ליה רחמנא אמר רבא מותיב ר' יעקב בר אידי נזיקין ראה את המציאה ונפל לו עליה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק בה זכה בה ואי אמרת ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום נקנו ליה ארבע אמות דידיה הכא במאי עסקינן דלא אמר אקני ואי תקון רבנן כי לא אמר מאי הוי כיון דנפל עליה גלי דעתיה דבנפילה ניחא ליה דנקני בארבע אמות לא ניחא ליה דנקני רב ששת אמר [ב]כי תקינו רבנן בסמטא דלא דחקי רבים ברשות הרבים דקא דחקי רבים לא תקינו רבנן והא בכל מקום קאמר כל מקום [ג]לאתויי צידי רשות הרבים ואמר ריש לקיש משום אבא [ד]כהן ברדלא קטנה אין לה חצר ואין לה ארבע אמות ור' יוחנן משום ר' ינאי אמר [ה]יש לה חצר ויש לה ארבע אמות במאי קמיפלגי מר סבר [ו]חצר [ז]משום ידה איתרבאי כי היכי דאית לה יד חצר נמי אית לה ומר סבר חצר משום שליחות איתרבאי וכי היכי דשליחות לית לה חצר נמי לית לה מי איכא מאן דאמר חצר משום שליחות איתרבאי [ח]והתניא [ט]בידו אין לי אלא ידו גגו חצירו וקרפיפו מנין ת"ל המצא תמצא מכל מקום ואי סלקא דעתך חצר משום שליחות איתרבאי אם כן מצינו שליח לדבר עבירה [י]וקיימא לן אין שליח לדבר עבירה אמר רבינא היכא אמרינן דאין שליח לדבר עבירה היכא דשליח בר חיובא הוא אבל בחצר דלאו בר חיובא הוא מיחייב שולחו אלא מעתה האומר לאשה ועבד צאו גנבו לי דלאו בני חיובא נינהו הכי נמי דמיחייב שולחן אמרת אשה ועבד בני חיובא נינהו והשתא מיהא לית להו לשלומי [יא]דתנן [יב]נתגרשה האשה נשתחרר העבד חייבין לשלם [יג]רב סמא אמר היכא דאמרינן אין שליח לדבר עבירה היכא דאי בעי עביד ואי בעי לא עביד אבל חצר דבעל כרחיה מותיב בה מיחייב שולחו מאי בינייהו איכא בינייהו כהן דאמר ליה לישראל צא וקדש לי אשה גרושה אי נמי איש דאמר לה לאשה אקפי לי קטן להך לישנא דאמר כל היכא דאי בעי עביד אי בעי לא עביד לא מיחייב שולחו ה"נ אי בעי עביד אי בעי לא עביד לא מיחייב שולחן להך לישנא דאמרת כל היכא דשליח לאו בר חיובא מיחייב שולחו הני נמי כיון דלאו בני חיובא נינהו מיחייב שולחן ומי איכא למ"ד חצר לאו משום ידה איתרבאי והתניא [יד]ידה אין לי אלא גגה חצירה וקרפיפה מנין ת"ל ונתן [טו]מכל מקום לענין גט כולי עלמא לא פליגי דחצר משום ידה איתרבאי כי פליגי לענין מציאה מ"ם

ילפינן

בידה אין לי אלא בידה ממש גגה חצירה וקרפיפה מנין שהנותן גט בהן כנותנו בידה הוא ת"ל ונתן מכל מקום. ואמרי' לענין גט כ"ע לא פליגי דחצר משום ידה איתרבי דהא קרא בהדיא כתיב.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com